

НОВ 1(117)2024

ПЕД А ГОГІЧН А
ДУМК

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ ISSN 2520-6427

«НОВА ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА» НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 1 (117) 2024 р.

ISSN 2520-6427

Засновано у грудні 1994 року

DOI: 10.37026/2520-6427

Видається 1 раз на квартал

Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації: серія KB № 16684-5256 ПР від 28.05.2010 р.

Наказом Міністерства освіти і науки України від 17.03.2020 № 409 науково-методичний журнал Рівненського ОППО «Нова педагогічна думка» включений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі педагогічних наук (спеціальності – 011, 014, 015).

Фаховий науково-методичний журнал «Нова педагогічна думка» індексується у міжнародній наукометричній базі даних **Index Copernicus International**: <https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=46468>.

Друкується за рішенням Вченої ради РОППО (протокол від 15.02.2024 № 1).

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Ярослав СВЕРЛЮК, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету.

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Алла ЧЕРНІЙ, кандидат політичних наук, доцент, директор Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР

Володимир БОРДЮК, кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-педагогічної роботи та комунікацій Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Ольга БЕЗКОРОВАЙНА, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету.

Юлія ГЛІНЧУК, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри загальнотехнічних дисциплін, технологій та цивільної безпеки Рівненського державного гуманітарного університету.

Катерина ЖУРБА, доктор педагогічних наук, завідувач лабораторії національно-патріотичного виховання Інституту проблем виховання НАПН України.

Юрій ЗАВАЛЕВСЬКИЙ, доктор педагогічних наук, професор, перший заступник директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», заслужений працівник освіти України.

Світлана ЛІСОВА, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної освіти, трудового навчання та технологій Рівненського державного гуманітарного університету.

Роланд ЛУКАСІЄВИЧ, доктор гуманітарних наук у галузі педагогіки І кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща).

Вадим ЛУНЯЧЕК, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри викладання профільних дисциплін навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Вікторія ПРОКОПЧУК, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри гри на музичних інструментах Рівненського державного гуманітарного університету.

Здзіслав СІРОЙЦ, доктор габілітований соціальних наук у галузі педагогіки, професор, професор кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща).

Руслана СОЙЧУК, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету.

Наталія СТАНІСЛАВЧУК, доктор філософії, доцент кафедри романо-германської філології Рівненського державного гуманітарного університету.

Мargarита ШКАБАРІНА, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та інклюзивної освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Тетяна ЯКОВИШИНА, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету.

Видавець: Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Адреса редакції та видавця:

Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
вул. В'ячеслава Чорновола, 74, м. Рівне, 33028
тел./факс: 0(362)63-64-73, 0(67)178-85-18

E-mail: roippo.rv@ukr.net

Сайт видавця: www.roippo.org.ua

ЗМІСТ

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ. ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА. ІСТОРІЯ ОСВІТИ

Лунячек В., Ігнатенко Л. Оцінювання навчальних досягнень учнів у закладах загальної середньої освіти США і Канади 3

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ. ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ

Бондар В. Підприємницька компетентність керівника закладу загальної середньої освіти: аспекти змістової характеристики 12

Мельник Н., Любченко Н. Сучасне навчальне заняття у контексті Нової української школи 17

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Радкевич М., Констанкевич Л., Боремчук Л. Використання національної онлайн-платформи «Дія.Освіта» у процесі підготовки здобувачів освіти фахових педагогічних коледжів 23

Стрільчик Г. Нова українська школа у вимірі інноваційних освітніх практик 28

ПРИРОДНИЧІ НАУКИ. ТЕХНОЛОГІЇ

Бухальська С. Компетентнісно зорієнтовані завдання у процесі вивчення дисциплін природничо-наукового циклу в закладах медичної (фармацевтичної) освіти 34

Бровченко А. Неперервна дизайн-освіта як наукова та навчально-методична проблема 40

Новицька М., Стельмах І. Реалізація міжпредметних зв'язків у процесі навчання біології у фармацевтичному коледжі 45

ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ. ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА

Антонюк О., Васькіна Н., Остапюк Г., Юра І. Духовно-маральне виховання учнівської молоді як умова сталого розвитку особистості 51

Галатюк М., Галатюк Ю. Педагогічна культура вчителя в контексті новітньої парадигми освіти 55

Пріма Р., Пріма Д. Виховання соціальної зрілості особистості у науковому дискурсі 60

Щедрина М. Духовність та професійне становлення майбутнього педагога-організатора закладу загальної середньої освіти: інтеграція цінностей в освітній процес 64

МУЗИКА. ЕСТЕТИКА

Столярчук Б., Остапчук-Будз М. Документування фольклорної інформації: мережеві ресурси для збереження культурної спадщини 70

МУЗИКА. ЕСТЕТИКА

УДК 398:002:004.738.5

DOI: 10.37026/2520-6427-2024-117-1-70-76

Богдан СТОЛЯРЧУК,

*професор кафедри музичного фольклору
Рівненського державного
гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-1718-6652
e-mail: kmfim@ukr.net*

Марія ОСТАПЧУК-БУДЗ,

*доцент кафедри естрадної музики
Рівненського державного
гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0001-6903-7096
e-mail: maria.budz.ostapchuk@gmail.com*

ДОКУМЕНТУВАННЯ ФОЛЬКЛОРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ: МЕРЕЖЕВІ РЕСУРСИ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Анотація. У статті акцентовано увагу на важливості збереження культурної спадщини в умовах глобалізації, релігійних утисків та військових конфліктів. Автори вказують на значні втрати культурних цінностей в Україні внаслідок війни, зокрема знищення та пошкодження 835 об'єктів культурної спадщини. Основна увага приділяється фольклору як центральній складовій нематеріальної культурної спадщини. У статті також розглядаються міжнародні зусилля щодо охорони усної народної творчості, зокрема прийняття відповідних законів та конвенцій.

Автори аналізують проблему доступу до фольклорних матеріалів в мережі «Інтернет» та важливість їхнього документування. Підкреслено, що електронна форма фіксації фольклору, зокрема мережеві

ресурси, забезпечує неабиякі можливості для збереження та забезпечення доступу до української фольклорної спадщини. Однак необхідний системний підхід до архівування фольклору, оскільки багато цінних матеріалів знаходяться під загрозою знищення. «Електронний архів українського фольклору» може стати основою для такої системи, забезпечуючи ефективне збереження, пошук та популяризацію фольклорних наобань.

Загалом у статті підкреслюється необхідність збереження та розвитку культурної різноманітності з метою передачі наступним поколінням шляхом створення мережевих ресурсів фольклорної інформації.

Ключові слова: культурна спадщина, фольклор, мережеві ресурси, документування, електронний архів.

Bohdan STOLIARCHUK,

*Professor, Head of Department
of Musical Folklore,
Honored Art Worker of Ukraine,
Rivne State Humanitarian University,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1718-6652
e-mail: kmfim@ukr.net*

Maria OSTAPCHUK-BUDZ,

*Associate Professor of the Department of Pop Music
Rivne State University of the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0001-6903-7096
e-mail: maria.budz.ostapchuk@gmail.com*

DOCUMENTING FOLKLORE INFORMATION: ONLINE RESOURCES FOR PRESERVING CULTURAL HERITAGE

Abstract. *The article emphasizes the importance of preserving cultural heritage in the context of globalization, religious oppression, and military conflicts. The authors point to the significant loss of cultural property in Ukraine as a result of the war, including the destruction and damage to 835 cultural heritage sites. The focus is on folklore as a central component of intangible cultural heritage. The article also discusses international efforts to protect oral folklore, including the adoption of relevant laws and conventions.*

The authors analyze the problem of access to folklore materials on the Internet and the importance of documenting them. The electronic form of recording folklore, in particular, online resources, opens up wide opportunities for preserving and providing access to Ukrainian folklore heritage. However, a systematic approach to archiving folklore is needed, as many valuable materials are at risk of destruction. The «Electronic Archive of Ukrainian Folklore» can become the basis for such a system, ensuring effective preservation, search and popularization of folklore heritage.

In the article the history of its creation, structure, and search capabilities are studied. According to the idea of developers, it was supposed to become an open cultural and information center with free access to archival documents and the ability to effectively manage large arrays of source information. The article characterizes the online archive of musical folklore «Polyphony», created to record Ukrainian traditional songs of the rural environment, the «Digital Archive of Folklore of Slobozhanshchyna and Poltava Region», which aims to preserve and popularize the best which aims to preserve and popularize the best examples of traditional music: Christmas carols, shchedrivkas, Chumak songs, vesnianky, Cossack songs, and lullabies. It is noted that some folklore materials are scattered across the websites of academic specialized institutions, folklore laboratories of higher education institutions, museums, libraries, etc. and are presented on the YouTube platform.

In general, the article emphasizes the need to preserve and develop cultural diversity for transmission to future generations by creating online resources of folklore information.

Key words: *cultural heritage, folklore, online resources, documentation, electronic archive.*

Постановка проблеми. У сучасному світі специфіка і самобутність культурного процесу мають важливе значення для іміджу кожної країни, її конкурентоздатності та інвестиційної привабливості. Національні культури є форпостами збереження культури як цілісності, що актуалізує цілісність людини. У зв'язку із ризиком втрати унікальних національних традицій унаслідок глобалізації, релігійних утисків, військових конфліктів тощо проблема збереження культурної

спадщини стала актуальною у всьому світі. Лише в Україні за період повномасштабного вторгнення з 24 лютого 2022 року по 25 вересня 2023 року зруйновано або пошкоджено 835 об'єктів культурної спадщини, зокрема, 118 пам'яток національного значення (Через війну в Україні пошкоджено 835 пам'яток культурної спадщини, 2023). Цілеспрямовані удари по закладах освіти і культури, пограбування соціокультурних установ відбулися не випадково, а через бажання ворога знищити українську ідентичність.

Одним із важливих напрямів збереження і розвитку культурної різноманітності для передачі наступним поколінням є захист та збереження нематеріальної спадщини, центральною складовою якої є фольклор. Крім того, зростання зацікавленості українців та громадян інших країн українською народною музикою та іншими жанрами фольклору породжує проблему доступу до такої інформації значної кількості людей. Отже, дослідження мережевих фольклорних ресурсів як сучасних документних форм збереження та забезпечення доступу до традицій народної художньої творчості є досить актуальною проблемою.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Проблема вивчення чинників збереження нематеріальної спадщини належить до числа комплексних та є предметом дослідження різних наук. Із точки зору фольклористики, питання збереження фольклорних матеріалів, пошуку нових способів їхньої фіксації досліджували такі українські вчені, як А. Вовчак, І. Данилейко, І. Довгалоук, Ю. Грищевич, В. Сінельникова, І. Сінельников, Р. Сулим, А. Фурдичко та ін. У їхніх наукових розвідках підсумовано досвід документування українського фольклору профільними кафедрами закладів вищої освіти; використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності майбутніх керівників фольклорних колективів; сформовано вимоги до організації і проведення фольклористичних польових досліджень, транскрибування й архівування зібраного фольклорного матеріалу. Проте в більшості досліджень приділяється недостатня увага питанням документування фольклорної інформації в інтернеті та наданню доступу до неї.

Мета статті – дослідити перспективні способи фіксації фольклорної інформації як частини нематеріальної культурної спадщини з метою забезпечення доступу до неї та збереження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перші кроки з правового регулювання охорони нематеріальної культурної спадщини були зроблені в Японії (1950) та Південній Кореї (1962), де були прийняті закони про захист нематеріальної культури (Терес, 2011). У 1989 році ЮНЕСКО сформулювала рекомендації щодо охорони фольклору, визнаючи його невід'ємною частиною світової культурної спадщини та підкреслюючи важливість автентичного фольклору

для підтвердження етнічної та культурної ідентичності різних народів. Загальна декларація ЮНЕСКО, прийнята у 2001 році, визнала культурне розмаїття настільки важливим для людей, як для природи – біорізноманіття.

У 2003 році була прийнята міжнародна Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини, де зазначено конкретні прояви нематеріальної культурної спадщини: 1) усні традиції і форми вираження, зокрема мова як носій нематеріальної культурної спадщини; 2) виконавські мистецтва, в тому числі акторська гра, музика, спів, танці та інше; 3) звичаї, обряди, святкування; 4) знання і звичаї, що стосуються природи та всесвіту; 5) традиційні ремесла. Конвенцією передбачено створення національних архівних фондів фольклору, організацію музеїв або відділів, підготовку фахівців для збору фольклорного матеріалу, архіваріусів, фахівців із документознавства, проведення систематизації та копіювання фольклорних матеріалів тощо (Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини, 2008).

Фольклор як центральна складова нематеріальної культурної спадщини в міжнародних документах розуміється як сукупність заснованих на традиціях культурного суспільства творів, виражених групою чи індивідуумами й визнаних як відображення сподівань суспільства, його культурної та соціальної самобутності; фольклорні взірці та цінності передаються усно, шляхом імітації чи іншими засобами (Рекомендація ООН про збереження традиційної культури та фольклору, 1997).

Згідно з визначенням фольклору, зафіксованому в українських довідкових виданнях, – це усна традиційна творчість народу, особливий тип культурної комунікації (Бріцина, 2013). Саме усна форма та відсутність фіксації на певному носії інформації й визначає те, що фольклорні твори існують виключно в момент відтворення і є анонімними, оскільки кожен виконавець робить свій внесок у певну «початкову» форму. Відтворення людиною будь-якого фольклорного твору міститиме варіації, оскільки в усній, народній культурі неможливе буквальне відтворення текстів, мелодій або танцювальних рухів, особливо, якщо відсутній письмовий текст, нотний запис і, зокрема, відеозапис танців чи обрядів.

Отже, автентичні форми фольклору є унікальними, неповторними та вразливими і потребують відповідних методів фіксації, що дозволяють зберегти унікальність і художню індивідуальність національних фольклорних артефактів. Із кожним днем зростає необхідність такої фіксації, оскільки соціокультурні умови, що сприяють існуванню автентичного фольклору, у всьому світі поступово погіршуються. Процеси фіксації фольклорних явищ, транскрибування фольклорних записів, створення й архівування фольклорних документів позначають терміном «документування фольклору». Метою документування є формування джерельної бази фольклористики (Вовчак, Сулим, 2016). Документи, в яких зафіксовано національний фольклор, мають неабияку цінність, оскільки дозволяють зрозуміти художню унікальність народних традицій, їхню залежність від етнічної ментальності

та історичної долі кожного народу.

Зважаючи на повноту й адекватність відображення художньої своєрідності національного автентичного фольклору, різні способи і форми його фіксації та збереження володіють різними можливостями. Від рівня документування фольклорних матеріалів значною мірою залежить можливість та ефективність подальших науково-теоретичних досліджень і розвиток фольклористики загалом. На сьогодні у світовій практиці поширені традиційні (усна, письмова, матеріально-речова) та технотронні способи й форми фіксації фольклору.

Технотронний спосіб передбачає документування фольклорної інформації за допомогою технічного пристрою шляхом автоматичного відтворення дійсності (наприклад, фотографії чи звукозапису) або шляхом використання певної програми. У результаті виникають кінофотофоновідеодокументи, мікрографічні документи, електронні документи (Швецова-Водка, 2007). Різновидом сучасних технотронних документів є електронні документи, що створюються і відтворюються за допомогою електронних пристроїв (комп'ютерів, смартфонів тощо). Усі електронні документи (як і технотронні загалом) поділяються на два види: дискретні (текстові) та аналогові (звукові та зображувальні). Для збереження й передання живого знання про твори народної творчості в усіх деталях їхньої мистецької самобутності та для можливості їхнього цілісного синкретичного сприйняття в контексті традиції найбільше підходять електронні способи документування.

Отримані в результаті електронного документування джерела фольклорної інформації називають електронними ресурсами. Фольклористичні електронні ресурси розуміють як наукові, навчально-методичні, довідково-енциклопедичні праці, періодичні видання, архівні джерела, представлені в електронній або оцифрованій формах і розміщені на сайтах, вебсторінках, електронних бібліотеках, інтернет-порталах, електронних архівах наукових інституцій, університетів, дослідницьких центрів, музеїв та інших організацій, діяльність яких спрямована на розвиток, створення і популяризацію здобутків фольклористики та інших суміжних наук у науковому, науково-практичному та освітньому середовищі (Сінельнікова, Сінельников, 2023).

Усна фольклорна інформація зазвичай фіксується в таких електронних документах, як аудіо- та відеодокументи, візуальна – у фото- і відеодокументах. Отже, електронна аудіовізуальна фіксація фольклорних форм значною мірою дозволяє закарбувати традицію в чуттєво сприйнятливій, хоча й віртуально існуючій формі. Письмова форма документування фольклору в контексті технотронних способів фіксації інформації реалізується в електронних текстових документах у вигляді аналітичного опису мистецьких творів або артефактів (інформації про їхніх творців – народних майстрів, про соціально-побутовий контекст їхнього виникнення у зв'язку з календарно-землеробським та родинно-обрядовим циклами життя традиційного суспільства, про сакральні та побутові функції творів народного мистецтва або технологію їхнього створення) різного рівня

деталізації і науковості (наукова або науково-популярна стаття чи монографія, популярна публікація для масового читача).

Серед електронних документів – результатів фіксації фольклорної інформації, вирізняють первинні (електронні файли аудіо- та відеозаписів, фотографій, інших графічних ілюстрацій, здобуті під час польових досліджень) та вторинні (файли документів, створених у процесі чи результаті опрацювання зібраних фольклорно-етнографічних матеріалів) (Вовчак, Довгалюк, 2018).

Об'єднання наявних форм фіксації фольклорної інформації в бази даних дозволяє створити багатовимірну нелінійну картину знання про традиції і фольклорні артефакти, багатоаспектно й усіма можливими способами зафіксувати їхню мистецьку специфіку. Інтернет володіє значними можливостями для фіксації, збереження і трансляції автентичного фольклору та знань про нього, що створюють передумови для багатовимірного комплексного сприйняття й усвідомлення справжніх народних мистецьких традицій. У мережі представлені як первинні фольклорні ресурси, так і вторинні.

Першим українським ресурсом комплексного електронного архівування фольклорних реалій став «Електронний архів українського фольклору». Він виник як результат реалізації науково-дослідного проекту з проблем документування фольклору, націленого на створення сучасного інструментарію для різносторонньої презентації фольклорної традиції українського народу, що тривав протягом 2011–2014 рр. Засновники ресурсу – лабораторія фольклористичних досліджень у співпраці з кафедрою української фольклористики імені академіка Філарета Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка за фінансової підтримки Міністерства освіти і науки України.

В архіві зібрані 2776 первинних фольклорних документів – сучасних польових записів української фольклорної традиції, виконаних у різних формах і форматах (аудіозаписи, текстові записи і транскрипції, фотографії), отримані під час шести польових досліджень в Івано-Франківській, Львівській, Одеській, Рівненській, Хмельницькій областях. Документи згруповані за польовими дослідженнями (можна ознайомитися зі всіма фольклорними матеріалами, отриманими в ході конкретного дослідження), творами (можна уточнити пошук обставиною виконання, жанром, роком запису, місцем побутування, респондентом), респондентами тощо.

За задумом розробників, архів мав стати «не лише накопичувачем і надійним зберігачем духовних надбань народу, але й відкритим культурно-інформаційним центром із вільним доступом (у мережі «Інтернет») до архівних документів та широкими можливостями ефективного оперування великими масивами джерельної інформації» (Електронний архів українського фольклору, 2024).

Первинні фольклорні документи містить онлайн-архів музичного фольклору «Поліфонія», створений у 2018 р. із метою фіксації української нематеріальної культурної спадщини технологіям та забезпечення відкритого доступу до них. В архіві зібрана текстова

інформація, аудіо- та відеофайли. Він містить 1977 пісень, до кожної з яких подана транскрипція текстів мовою оригіналу та варіанти із різних регіонів. Усі матеріали представлені відеозаписами високої якості, згрупованими за різними критеріями (виконавці, місце походження твору, жанри, обставини виконання тощо), а багатоканальний програвач дозволяє прослуховувати кожен голос окремо. Місце створення кожної пісні та місце народження кожного виконавця позначені геокодами на онлайн-карті з допомогою сучасних геопросторових технологій. Пошук фольклорної інформації можливий за місцем виконання (область), етнографічним регіоном, жанром, обставинами виконання, темами та мотивами тощо. Усі вибрані критерії можна комбінувати для пошуку необхідної інформації (Поліфонія: онлайн-архів музичного фольклору, 2024).

Первинні регіональні музичні фольклорні матеріали відображає «Цифровий архів фольклору Слобожанщини та Полтавщини», в основі якого – фонд етнографічних записів Харківського обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва, накопичений за більше ніж 30-річну експедиційну діяльність, та приватні збірки харківських збирачів-фольклористів. Метою ресурсу є збереження та популяризація нематеріальної культурної спадщини східних регіонів України. У відкритому доступі архіву представлені найкращі зразки традиційної музики: колядки, щедрівки, чумацькі пісні, веснянки, козацькі пісні, коліскові. Основний вид документів архіву – аудіофайли 1690 пісень, виконаних у 51 жанрі, які можна не тільки прослухати на сайті, але й окремі завантажити. До більшості пісень додані тексти та ноти. Багатоаспектний пошук дозволяє віднайти музичні фольклорні матеріали за такими ознаками, як назва, жанр, мотиви, рік, область, регіон, місце запису, виконавці тощо (Цифровий архів фольклору Слобожанщини та Полтавщини, 2024).

Окремі первинні фольклорні матеріали розпорошені по сайтах академічних профільних інституцій, фольклорних лабораторій закладів вищої освіти, музеїв, бібліотек тощо; представлені на платформі YouTube, як наприклад, аудіозаписи народних пісень, створені в межах проекту «Моя Україна. Берви» – «Коліскові», «Зелений шум Полісся» та підбірка пісень із різних аудіоальбомів від каналу Somewhat Obscure Songs (Коліскові, 2005).

До вторинних фольклорних електронних ресурсів, які аналізують, переглядають або узагальнюють інформацію з первинних або інших вторинних матеріалів, можна віднести «Електронну навчальну бібліотеку української фольклористики» – ще один навчально-методичний ресурс Лабораторії фольклористичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка. Його мета – надати студентам, які вивчають українську фольклорну традицію, а також усім, хто цікавиться духовною культурою українського народу, швидкий, зручний і безкоштовний доступ до класичних науково-теоретичних та джерельних праць і публікацій з українського фольклору і фольклористики (Електронна навчальна бібліотека української фольклористики, 2024). До складу електронної бібліотеки входять статті, монографії, збірники, підручники,

посібники, серійні та інші видання з українського фольклору й фольклористики, необхідні для навчання та науково-дослідної роботи.

У складі великих електронних бібліотек універсального змісту часто є розділи, присвячені фольклору. Наприклад, в електронній бібліотеці «Україніка» – національному довідково-інформаційному та документальному ресурсі архівних, рукописних і друкованих джерел, створених в Україні або інших державах – розділ «Фольклор» містить 119 повних текстів документів, систематизованих за жанрами: «Казки, легенди», «Думи та історичні пісні», «Обрядовий та побутовий фольклор», «Прислів'я, приказки, загадки». Кожен документ супроводжується бібліографічним описом та анотацією. Пошук можливий за ключовим словом, прізвищем автора, назвою твору, типом ресурсу, роком видання / написання (Фольклор, 2024).

В електронній бібліотеці «Діаспоріана» зосереджено більше 23 тис. оцифрованих книг, газет, журналів, виданих за кордоном. Серед тематичних розділів ресурсу є і фольклор, де представлено 202 видання різними мовами у форматах PDF та DjVu, що стосуються різних фольклорних жанрів (Фольклор, 2024). Електронна бібліотека «Українська література» надає вільний доступ до розділу «Усна народна творчість», де зібрані тексти історичних, родинно-побутових, весільних та інших календарно-обрядових пісень, народних дум та балад, народні усмішки (Бібліотека української літератури, 2024).

Галузеві електронні бібліотеки, такі як «Культура України», накопичили значні електронні фонди завдяки оцифруванню документів, які не охороняються авторським правом, на які закінчився строк охорони авторського права та на які поширюється дія нормативно-правових актів із питань авторського права та суміжних прав. Розділ «Духовна культура» цього ресурсу містить збірки українських народних пісень, казок, легенд, переказів, байок, скоромовок тощо, загалом – 179 документів. Пошук можливий за абетковим та тематичним каталогами, автором, назвою, роком видання, типом документа (Духовна культура, 2024). Українські та зарубіжні народні аудіоказки представлені, з-поміж інших, на сайті електронної бібліотеки «Дерево казок» (Українські народні аудіоказки, 2024).

Метою комплексно-тематичного мережевого ресурсу «Історична Волинь» є створення бібліографічної бази даних і бази даних повнотекстових документів, що відображають відомості про територію колишньої Волинської губернії, яка відповідає теперішнім Волинській, Рівненській, Житомирській, частині Тернопільської, Хмельницької областей України, Брестській області Білорусі та частині Польщі. Значна частина розміщених на сайті документів стосується фольклору цих територій. У розділі «Етнографія, фольклор» вміщено 75 текстів – монографій, збірників наукових праць, довідкових видань, бібліографічних посібників тощо, окремі з яких присвячені дослідникам фольклору Волині та її пісенному фольклору (Читальна зала, 2024).

Схарактеризовані мережеві ресурси, присвячені фольклору, не вичерпують їх жанрового та типологічного різноманіття, оскільки масив фольклорної

інформації в інтернеті постійно зростає. Спробу його впорядкувати зробила І. Данилейко, уклавши гіпертекстовий «Динамічний каталог традиційної музики», що складається з семи блоків: «Освітні проекти та подкасти», «Музична автентика: альбоми (диски) автентичної музики; фольклорні архіви, приватні колекції та підбірки музичного фольклору», «Ревіталізація музичного фольклору: доробки гуртів-реконструкторів автентичного виконавства», «Фольклор та етнографія (аудіовізуальна антропологія): вебсайти, YouTube, Telegram, TikTok та Instagram канали», «Етнографія (аудіовізуальна антропологія): вебсайти, YouTube, Telegram, TikTok та Instagram-канали», «Візуальні документи: старовинні світлина та відеохроніки», «Історія, мовознавство». Функція каталогу – «реалізувати ініціативу створення реєстру джерел [...] у формі, де ресурси будуть доступні для швидкого ознайомлення» (Данилейко, 2022). Авторка розробила критерії відбору, систематизувала та описала понад 400 мережевих ресурсів.

Висновки. Отже, перспективною формою фіксації фольклорної інформації є електронна, зокрема, мережева, що включає текстові, звукові та зображувальні документи (аудіовізуальні). Мережеве документування забезпечує не тільки фіксацію та збереження кращих зразків усної народної творчості, а й вільний доступ до неї науковців та інших зацікавлених осіб, що розширює можливості науково-дослідної, освітньої та самоосвітньої діяльності та відкриває фольклорні надбання України як для своїх громадян, так і для світу. Фольклорна спадщина, що зберігається в різних державних закладах та установах, в різних формах і перебуває під загрозою знищення через розкрадання, реорганізацію закладів, військові дії, потребує оцифрування та введення в культурний та науковий обіг. Існуючі фольклорні мережеві ресурси не дозволяють говорити про системний підхід до архівування українського фольклору, однак окремі з них можуть стати в майбутньому платформою для зосередження джерел українського фольклору. Це передусім «Електронний архів українського фольклору», який має достатньо інструментів для забезпечення збереження, доступу та ефективного пошуку, систематизації та популяризації кращих зразків фольклорних надбань українців.

Перспективи подальших досліджень передбачають аналіз питання інтеграції фольклорних мережевих ресурсів, вироблення єдиних вимог до їхнього представлення в мережі, забезпечення ефективної навігації, а також питання авторського права та ліцензій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Через війну в Україні пошкоджено 835 пам'яток культурної спадщини – Мінкульт. (2023). URL: <https://suspilne.media/592995-cerez-vijnu-v-ukraini-poskodzeno-835-pamatok-kulturnoi-spadsini-minkult/> (дата звернення: 05.01.2024).

Терес, Н. (2011). Міжнародна охорона нематеріальної культурної спадщини: світовий та український досвід. URL: <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2011/36/articles/9.pdf> (дата звернення: 08.01.2024).

Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини. (2008). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/>

show/995_d69#Text (дата звернення: 04.01.2024).

Рекомендація ООН про збереження традиційної культури та фольклору. (1997). URL: <https://old.honchar.org.ua/p/rekomendatsiya-oon-pro-zberezhennya-tradytsijnoji-kultury-ta-folkloru/> (дата звернення: 15.01.2024).

Бріцина, О. Ю. (2013). Фольклор. Енциклопедія історії України: Т. 10: Т-Я. Київ: видавництво «Наукова думка». 688 с. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Folklor> (дата звернення: 14.01.2024).

Вовчак, А., Сулим, Р. Документування українського фольклору у науково-дослідній та навчально-педагогічній діяльності кафедри української фольклористики імені академіка Філарета Колесси ЛНУ імені Івана Франка. URL: <http://surl.li/pvjdp> (дата звернення: 21.01.2024).

Швецова-Водка, Г.М. (2007). Документознавство : навч. посіб. Київ : Знання. 398 с.

Сінельнікова, В. В., Сінельніков, І. Г. (2023). Використання ІТ-технологій у професійній діяльності практиків-етномузикологів (у контексті підготовки керівників фольклорних колективів в українських мистецьких ЗВО). URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/91/2297/4945-1> (дата звернення: 05.01.2024).

Вовчак, А., Довгалик, І. (2018). Документування фольклорної традиції. Засади організації і проведення фольклористичного польового дослідження, транскрибування й архівування зібраного фольклорного матеріалу: метод. рек. для студ. філолог. ф-ту. URL: <http://surl.li/bwrpwg> (дата звернення: 11.01.2024).

Електронний архів українського фольклору. (2024). URL: <https://folklore-archive.org.ua/> (дата звернення: 08.01.2024).

Поліфонія: онлайн-архів музичного фольклору. (2024). URL: <https://www.polyphonyproject.com/uk> (дата звернення: 08.01.2024).

Цифровий архів фольклору Слобожанщини та Полтавщини. (2024). URL: <https://folklore.kh.ua/> (дата звернення: 05.01.2024).

Колискові. (2005). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=FeMBlOHvEss> (дата звернення: 05.01.2024).

Електронна навчальна бібліотека української фольклористики. (2024). URL: <http://labs.lnu.edu.ua/folklore-studies/proekty/elektronna-navchalna-biblioteka-ukrajinskoji-folklorystyky/> (дата звернення: 07.01.2024).

Фольклор. (2024). Україніка. URL: <http://surl.li/rvniip> (дата звернення: 07.01.2024).

Фольклор. (2024). Діаспоріана. URL: <https://diasporiana.org.ua/category/folklor/> (дата звернення: 05.01.2024).

Бібліотека української літератури. (2024). URL: <https://ukrclassic.com.ua/katalog/usna-narodna-tvorchista-davnya-ukrajinska-literatura> (дата звернення: 09.01.2024).

Духовна культура. (2024). URL: <https://elib.nlu.org.ua/collection.html?id=47&page=6> (дата звернення: 08.01.2024).

Українські народні аудіоказки. (2024). URL: <https://derevo-kazok.org/sluhati-ukrayinski-narodni-kazki.html> (дата звернення: 05.01.2024).

Читальна зала. Історична Волинь. 2024.

URL: <http://surl.li/pwozof> (дата звернення: 05.01.2024).

Данилейко, І. (2022). Динамічний каталог традиційної музики: інтернет-ресурси з українського фольклору та етнографії (доступ на 2022 рік). URL: <http://ethnomusicology.com.ua/article/view/270910> (дата звернення: 24.01.2024).

REFERENCES

Cherez viinu v Ukraini poshkodzheno 835 pamiatok kulturnoi spadshchyny – Minkult [Because of the war in Ukraine, 835 monuments of cultural heritage have been damaged - Ministry of Culture]. (2023). URL: <https://sus-pilne.media/592995-cerez-vijnu-v-ukraini-poskodzheno-835-pamatok-kulturnoi-spadsini-minkult/> (дата звернення: 05.01.2024). [in Ukrainian].

Teres, N. (2011). Mizhnarodna okhorona nematerialnoi kulturnoi spadshchyny: svitovi ta ukraïnski dosvid [International Protection of Intangible Cultural Heritage: World and Ukrainian Experience]. URL: <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2011/36/articles/9.pdf> (дата звернення: 08.01.2024). [in Ukrainian].

Konventsiiia pro okhoronu nematerialnoi kulturnoi spadshchyny [Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage]. (2008). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#Text (дата звернення: 04.01.2024). [in Ukrainian].

Rekomendatsiia OON pro zberezhennia tradytsiinoi kultury ta folkloru [UN Recommendation on the Safeguarding of Traditional Culture and Folklore]. (1997). URL: <https://old.honchar.org.ua/p/rekomendatsiya-oon-pro-zberezhennya-tradytsijnoji-kultury-ta-folkloru/> (дата звернення: 15.01.2024). [in Ukrainian].

Britsyna, O.Iu. (2013). Folklor. Entsyklopediia istorii Ukrainy [Folklore. Encyclopedia of the history of Ukraine]: т. 10: Т-Я. Kyiv : v-vo «Naukova dumka». 688 s. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Folklor> (дата звернення: 14.01.2024). [in Ukrainian].

Vovchak, A., Sulym, R. (2018). Dokumentuvannia ukraïnskoho folkloru u naukovo-doslidnii ta navchalno-pedahohichnii diialnosti kafedry ukraïnskoi folklorystyky imeni akademika Filareta Kolesy LNU imeni Ivana Franka [Documentation of Ukrainian Folklore in the Research and Educational Activities of the Department of Ukrainian Folklore named after Academician Filaret Kolesa of Ivan Franko National University of Lviv]. URL: <http://surl.li/pvjdp> (дата звернення: 21.01.2024). [in Ukrainian].

Shvetsova-Vodka, H. M. (2007). Dokumentoznavstvo [Documentary studies]: navch. posib. Kyiv : Znannia. 398 s. [in Ukrainian].

Sinelnikova, V. V., Sinelnikov, I. H. (2023). Vykorystannia IT-tekhnohohii u profesiinii diialnosti praktykiv-etnomuzykolohiv (u konteksti pidhotovky kerivnykiv folklornykh kolektyviv v ukraïnskykh mystetskykh ZVO) [The use of IT technologies in the professional activities of ethnomusicologists (in the context of training leaders of folklore groups in Ukrainian artistic universities)]. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/91/2297/4945-1> (дата звернення: 05.01.2024). [in Ukrainian].

Vovchak, A., Dovhaliuk, I. (2018). Dokumentuvannia folklornoi tradytsii. Zasady orhanizatsii i provedennia

folklorystychnoho polovoho doslidzhennia, transkrybuvannia y arkhivuvannia zibranoho folklornoho materialu [Documentation of folklore tradition. Principles of organizing and conducting folklore field research, transcribing and archiving collected folklore material] : metod. rek. dlia stud. filoloh. f-tu. URL: <http://surl.li/bwpwg> (data zvernennia: 11.01.2024). [in Ukrainian].

Elektronnyi arkhiv ukrainskoho folkloru [Electronic archive of Ukrainian folklore]. (2024). URL: <https://folklore-archive.org.ua/> (data zvernennia: 08.01.2024). [in Ukrainian].

Polifoniia: onlain-arkhiv muzychnoho folkloru [Polyphony: an online archive of musical folklore]. (2024). URL: <https://www.polyphonyproject.com/uk> (data zvernennia: 08.01.2024). [in Ukrainian].

Tsyfrovyi arkhiv folkloru Slobozhanshchyny ta Poltavshchyny [Digital archive of folklore of Slobozhanshchyna and Poltava region]. (2024). URL: <https://folklore.kh.ua/> (data zvernennia: 05.01.2024). [in Ukrainian].

Kolyskovi [Lullabies]. (2005). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=FeMBLoHvEss> (data zvernennia: 05.01.2024). [in Ukrainian].

Elektronna navchalna biblioteka ukrainskoi folklorystyky [Electronic learning library of Ukrainian folklore studies]. (2024). URL: <http://labs.lnu.edu.ua/folklore-studies/proekty/elektronna-navchalna-biblioteka-ukrajinskoji-folklorystyky/> (data zvernennia: 07.01.2024).

[in Ukrainian].

Folklor [Folklore]. (2024). Ukrainika. URL: <http://surl.li/pvnnin> (data zvernennia: 07.01.2024). [in Ukrainian].

Folklor [Folklore]. (2024). Diasporiana. URL: <https://diasporiana.org.ua/category/folklor/> (data zvernennia: 05.01.2024). [in Ukrainian].

Biblioteka ukrainskoi literatury [Library of Ukrainian literature]. (2024). URL: <https://ukreclassic.com.ua/katalog/usna-narodna-tvorchist-ta-davnya-ukrajinska-literatura> (data zvernennia: 09.01.2024). [in Ukrainian].

Dukhovna kultura [Spiritual culture]. (2024). URL: <https://elib.nlu.org.ua/collection.html?id=47&page=6> (data zvernennia: 08.01.2024). [in Ukrainian].

Ukrainski narodni audiokazky [Ukrainian folk audio tales]. (2024). URL: <https://derevo-kazok.org/sluhati-ukrayinski-narodni-kazki.html> (data zvernennia: 05.01.2024). [in Ukrainian].

Chytalna zala [Reading room]. Istorychna Volyn. 2024. URL: <http://surl.li/pwozf> (data zvernennia: 05.01.2024). [in Ukrainian].

Danyleiko, I. (2022). Dynamichniy katalog tradytsiinoi muzyky: internet-resursy z ukrainskoho folkloru ta etnografii (dostup na 2022 rik) [A dynamic catalog of traditional music: online resources on Ukrainian folklore and ethnography (accessed in 2022)]. URL: <http://ethnomusicology.com.ua/article/view/270910> (data zvernennia: 24.01.2024). [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 25.01.2024